

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

Автор: Фатен Камал Гатгас, Софийски университет „Св. Климент Охридски“,

Философски факултет, Катедра Политология

Научен ръководител: проф. дпн Татяна Александрова Дронзина

Рецензент: Христо Ермилов Тутунаров (УниБИТ)

Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд на Фатен Камал Гатгас, озаглавен „*Палестинският народ в Израел: между националното и гражданското*“, е разработен в обем от 164 страници. Трудът е структуриран в увод, шест глави, заключение и разнообразна библиография. Дисертацията има интердисциплинарен характер, като съчетава политологически, исторически, социологически и правни науки. Темата е актуална, значима и с висока обществена чувствителност традиционно и още по-значима към настоящия момент. Трудът засяга проблеми на идентичността, гражданството и правата на човека в контекста на израелско-палестинския конфликт. Дисертацията разглежда процеси на етнорелигиозна дискриминация и репресия.

Структура и съдържание

Уводът очертава контекста на изследването и поставя основния въпрос: ползват ли се палестинците – граждани на Израел – с пълния обем права и възможности, характерни за съвременното демократично гражданство. Формулирана е основната хипотеза – че въпреки формалното наличие на

израелско гражданство, палестинците не притежават пълните характеристики на демократично гражданство.

Първа глава разглежда еволюцията на понятието „гражданство“ в теоретичен план – от античността до съвременните модели, като се акцентира върху либералното, мултикултурното и глобализираното гражданство. Изведени са връзките между гражданство, държава, гражданско общество и национална идентичност. На страница тринадесет авторът пише: „Гражданството дава на хората чувство за национална принадлежност и идентичност“. Това би следвало да дава гражданството, но се наблюдава все по-рядко по света.

Втора глава анализира статута на палестинците в Израел – като коренно малцинство, преминало през процеси на насилствено изселване, конфискация на земя и ограничения, но и като общност, принудена да интегрира националната си идентичност в рамките на новосъздадената държава.

Третата глава е посветена на концепцията за: „дълбоко разделените общества“ и аргументира, че Израел попада именно в тази категория. Тук са представени емпирични доказателства за непълноценното гражданство на палестинците – в правния им статут, образованието и достъпа до институции.

Четвърта глава анализира въпросите за земята, собствеността и местното самоуправление като централни за идентичността и борбата на палестинската общност. Анализирани са правни аспекти, които според автора умишлено лишават палестинците от собственост върху земята. Специално внимание е обърнато и около т.н. липсващи/непризнати села около Негев – бедуински села, чието съществуване остава пренебрегнато.

Петата глава изследва здравеопазването, религиозните и културните права, като отделя внимание на различните религиозни групи – християни, мюсюлмани, други – и на специфичната позиция на палестинските жени. Шеста глава разглежда политическата и правозащитната активност на арабските граждани на Израел – включително дейността на политически партии, ролята на международните организации и визиите за бъдещето на палестинското малцинство.

Заключението обобщава, че палестинците в Израел успяват да съхранят своята национална идентичност и да упражняват активно гражданство,

въпреки ограниченията, дискриминационните практики и правната несигурност. Без никакво съмнение етническите и етнорелигиозните конфликти са една от най-тежките теми занимаващи не само науката, но и човечеството. За съжаление подобни конфликти се разпалват лесно, понякога и с невидими стъпки, а потушаването им е изключително трудно, дори и невъзможно.

Методология

Дисертацията използва широк набор от методи сред които: документален анализ, наблюдение, полуструктурирани интервюта, изследване на казуси и сравнителен метод. Това би следвало да осигури надеждна емпирична основа и гарантира интердисциплинарен обхват. Теоретичният апарат съчетава класически и съвременни автори. В края на всяка глава има обобщения и заключения. Въпреки това се забелязват и известни пропуски.

Приноси

Научните приноси на дисертацията могат да се формулират в няколко направления:

1. Теоретично изясняване на понятието „гражданство“ и неговите трансформации в условията на мултикултурни и дълбоко разделени общества.
2. Извеждане на концепцията за „непълно гражданство“ на палестинците в Израел, подкрепена с емпирични доказателства.
3. Систематизиране на проблемите на палестинската общност в различни сфери – земя, образование, здравеопазване, религиозни права, политическо представителство.
4. Въвеждане на интердисциплинарна перспектива, която съчетава исторически, правни и политологически аргументи.
5. Трудът допринася за обогатяването на научните изследвания в България върху темата за гражданството в Израел.

Бележки и препоръки

1. На места езикът е публицистичен, а не академичен, което е по-скоро стилистична грешка, а не съдържателна.
2. Емоционалната ангажираност на автора придава автентичност, но на места може да се разбере и като отслабване на академичната дистанция и компетентност, заедно с това може и да се повиши аналитичността.
3. В библиографията преобладават чуждоезикови източници; включването на повече български (защо не и израелски) публикации би обогатило текста.
4. Способно е да бъдат увеличени визуални елементи (таблици, графики), които биха могли да синтезират важни емпирични данни.
5. Има известно недоглеждане в шрифта и редакцията, както и библиографското описание е разделено по глави с непрекъсната номерация, но заедно с това с повтарящи се заглавия.

Тези бележки не намаляват научната стойност и приноси на труда, а по-скоро очертават възможност за неговото подобряване.

Заклучение

Дисертацията на Фатен Камал Гатас представлява научен труд. Тя демонстрира добра ориентация в теоретичната литература, задълбочен емпиричен анализ и ясна аргументация. Приносите ѝ се очертават и са дисертабилни. Считам, че поставените цели и задачи са изпълнени успешно, макар и с известни пропуски, а резултатите отговарят на критериите за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

На основание изложеното категорично препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на Фатен Камал Гатас образователната и научна степен „доктор“.

08.10.2025 г.

Гр. София

Рецензент:

Доц. д-р Христо Тутунаров